recensio.net

Zitierhinweis

Rychlík, Jan : recension de : Ondřej Felcman / Ryszard Gładkiewicz, Kladsko. Dějiny Regionu, Hradec Králové : Filozofi cká fakulta Univerzity Hradec Králové, 2012, dans : Český časopis historický, 2015, 2, p. 553-555, DOI: 10.15463/rec.1189737641

český
časopis
historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

země a zemské vlastenectví, rakouský „Gesamtstaat", národní identita a její mnohovrstevnatost, český, československý a československý národ apod.) a na velká témata českých dějin, která mohou oslovit zahraničního čtenáře. Do popředí vystupují mj. vznik přemyslovského státu a jeho proměna ze slovanského ve dvojjazyčné teritorium, velmocenská politika Karla IV. a vrcholný vzestup evropského významu Prahy a českého státu, česká reformace a úspěchy husitů při odrážení křížových tažení, veřejná náboženská tolerance ve stavovské společnosti, Česká konfederace z roku 1619 jako jeden z velkých evropských ústavních projektů, Komenský a úsilí evangelického exilu o zvrat pobělohorských poměrů, vzestup za národního obrození, vznik dvou paralelních společností v českých zemích (české a německé) po roce 1848, Národní divadlo a dovršení české kulturní emancipace, německá kultura a úloha pražské židovské inteligence, obnovené české sebevědomí, Masaryk a představy o budoucnosti malých evropských národů, rozpad habsburské monarchie a utvoření československého státu, národnostní problémy meziválečné doby, proměna identity českomoravských Němců v meziválečné době a vznik sudetoněmectví, sudetská krize a okupace českých zemí.
Jakmile autor přechází do soudobých dějin, nabývá jeho výklad faktografičtějšího rázu, což je přirozeným důsledkem menšího časového odstupu. Nicméně i v těchto partiích si udržuje nadhled a osobitě zdůrazňuje některé skutečnosti, které se mu staly blízkými při analytickém výzkumu raně novověkých emancipačních procesů a regionalismu, například odstředivé tendence Slovenska v československém státě či moravský a slezský autonomismus v České republice na sklonku 20. století. Jeho důkladná znalost problematiky není založena pouze na využitých pramenech a literatuře, ale také na osobní zkušenosti z mnoha studijních pobytů v českých zemích.
V porovnání s příručkami, které nabízejí množství rozmanitých detailních údajů, představuje J. Bahlcke s didaktickou důmyslností to nejpodstatnější, co by mohl či měl německý čtenář vzít na vědomí. Napsal knihu s hlubokým porozuměním pro dynamiku českých dějin a s nezakrývanými sympatiemi k českému prostředí (nikoli náhodou ji věnoval „den tschechischen Freunden und Kollegen"). Publikace se vyznačuje faktografickou spolehlivostí, ale i – až na zanedbatelné drobnosti – naprostou ortografickou korektností v míře, jaká je v zahraničních publikacích neobvyklá. Joachim Bahlcke prokázal mimořádnou schopnost syntetického uchopení českých dějin a na malém prostoru je představil jako dějově dramatickou a čtenářsky zajímavou integrální součást evropské historie.

Jaroslav Pánek

Ondřej FELCMAN –
Ryszard GŁADKIEWICZ a kol.
Kladsko. Dějiny Regionu
Hradec Králové-Wrocław-Praha-Kłodzko, Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, Polsko-Czeskie Towarzystwo Naukowe, Historický ústav AV ČR, Powiat Kłodzki 2012, 606 s. textu + 50 s. obrazových a mapových příloh,
ISBN 978-80-87607-00-8,
ISBN 978-83-928987-3-3,
ISBN 978-80-7286-191-0,
ISBN 978-83-926328-3-2.

Kladsko tvoří jakési bílé místo v dějinách historických Čech. Dnes je již vnímáno ja-

ko součást Slezska. Dokonce ani historikové (samozřejmě s výjimkou těch, kteří se přímo zabývají vývojem zemí České koruny) si hned často neuvědomují, že Kladsko tvořilo ve středověku jeden z krajů Čech. O zaplnění tohoto „bílého místa" v českých dějinách se od roku 1993 do roku 2006 snažila smíšená polsko-česká Kladská komise historiků (polsky: Komisja do spraw badań ziemi Kłodzkiej). Na práci komise, která vydávala odborné periodikum Kladský sborník, se podílela řada českých i polských historiků, historiků umění, muzejníků a etnografů pod vedením Vladimíra Wolfa a Richarda Gładkiewicze.

Práce je rozčleněna do pěti hlav, z nichž každá mapuje jedno historické období. První, jejímž autorem je Krzysztof Jaworski, se týká pravěku a raného středověku a je napsána především na základě výsledků archeologických výzkumů Druhá hlava (autoři Marek Cetwiński, František Musil, Martin Šandera) pojednává o začlenění Kladska do středověkého českého státu a jeho politickém, hospodářském a kulturním vývoji až do roku 1459. Tehdy král Jiří Poděbradský povýšil kladský kraj na hrabství, čímž významným způsobem změnil jeho postavení v rámci Čech. V podobě hrabství pak setrvalo Kladsko v Čechách až do roku 1742, kdy je Marie Terezie po prohrané první slezské válce musela odevzdat Prusku. Hrabské období je námětem poměrně rozsáhlé třetí hlavy, na níž se podílelo pět historiků (Teresa Bogacz, Jacek Dębicki, Ondřej Felcman, Radek Fukala, Tomasz Przerwa).

Čtvrtá hlava zachycuje vývoj v rámci pruského, resp. po roce 1871 německého státu (autoři Tomasz Przerwa, Maciej Szymczyk, Rafał Brzeziński). Zde nacházíme v kapitole „Čas válek a krize 1914–1945" i podkapitolu s názvem „Česká hrozba" (s. 256–264, uvozovky jsou v originále). V ní Tomasz Przerwa popisuje a analyzuje československý pokus o získání Kladska na mírové konferenci ve Versailles. Polský historik v souvislosti s tím podává s maximální objektivitou také výklad o etnickém složení Kladska a počtech Čechů v tzv. českém koutku kolem lázní Chudoba (polsky Kudowa). Poslední kapitola pojednává o Kladsku v rámci polského státu po roce 1945 (autoři Tadeusz Bieda, Bartosz Grygorcewicz, Tadeusz Marczak, Krystyna Oniszczuk-Awiżeń, Piotr Sroka), přičemž výklad je doveden téměř do současnosti.

Při výkladu poválečných dějin se nebylo možné vyhnout citlivé otázce nuceného vysídlení německého obyvatelstva a také peripetiím kolem nového pokusu Československa o získání Kladska, resp. jeho části. Autorem podkapitol „Československo-polský spor o Kladsko" a „Změna národnostního charakteru", je Tadeusz Marczak. Tato část textu působí příliš popisně a je až příliš poplatná oficiální verzi o vzniku „mírové hranici na Odře a Nise" z komunistického období. Nelze souhlasit s tvrzením, že „o konečné nové polsko-německé hranici rozhodly tři velké mocnosti jednomyslným rozhodnutím na konferenci v Postupimi" (s. 289). Skutečností je, že na postupimské konferenci byla území mezi předválečnou polsko-německou hranicí a linií Odra – Lužická Nisa dána pouze pod správu Polska a o konečném průběhu hranice měla rozhodnout teprve mírová konference. Z tohoto stanoviska vycházelo i Československo, když vzneslo územní nároky na části Kladska, Glubčicka a Ratibořska coby německých (a nikoliv polských) území. Autor se snaží vysídlení Němců nehodnotit a odvolává se na rozhodnutí Postupimské kon-

ference (s. 294–295). Podle mého názoru by ale právě na tomto místě bylo potřebné kritické posouzení celé otázky polsko-německé hranice a vysídlení německého obyvatelstva, které zde žilo po mnoho staletí. Je třeba říci otevřeně, že území Dolního Slezska a Kladska nemělo před rokem 1945 nikdy vazby k Polsku a šlo o území jednoznačně německá: příslušnost některých těchto území k piastovským knížectvím v raném středověku, na které se odvolával polský poválečný režim, nemůže brát nikdo vážně. Autor správně uvádí, že někdejší německá území na východ od Odry a Lužické Nisy dostalo Polsko jako kompenzaci za území anektovaná Sovětským svazem na východě (s. 289). Bylo by však vhodné dodat, že to byl také *jediný* důvod připojení těchto území. S ohledem na to, že publikace je společným českým a polským projektem by také bylo vhodné v textu alespoň zmínit činnost Polsko-československé Solidarity v osmdesátých letech.

Přes uvedené drobné nedostatky je práce významným vědeckým a edičním počinem. Kniha je doplněna seznamem vládců Kladska včetně kladských hrabat, srovnávací tabulkou polských, českých a německých názvů kladských měst a obcí a obrazovou přílohou. Dějiny Kladska budou jistě cennou pomůckou pro české i polské historiky.

Jan Rychlík

Sebastian SCHOLZ –
Gerald SCHWEDLER –
Kai-Michael SPRENGER (Hrsg.)
Damnatio in memoria. Deformation und Gegenkonstruktionen in der Geschichte
(= Zürcher Beiträge
zur Geschichtswissenschaft, Bd. 4)
Köln-Weimar-Wien, Böhlau Verlag 2014,
284 s., ISBN 978-3-412-22283-3.

Kniha se prezentuje jako výstup curyšského sympozia z roku 2010 o „vymazání z historické paměti, o cíleném zapomnění". Celkem třináct německých a jeden anglický příspěvek se točí kolem důležitého fenoménu, který se vine dějinami vlastně do dneška; ostatně i čeští historici starších generací by mohli povídat. V široké škále témat je věnována pozornost době od raného středověku do zcela nedávné minulosti. Nicméně – jak se dalo předpokládat – hlavní pozornost se soustředila na období raného a vrcholného středověku, i když přichází i několik příspěvků obecnější povahy. Protože názvy statí jsou povětšině formulovány velmi rámcově bez jmen a dat, je potřebí orientovat se konkrétním nahlédnutím. Nicméně problematika je tu chápána šíře, tj. jde i o *memorii* a *oblivio* (paměť a zapomnění), ne vždy s akcentovaným záměrem drsné negace.

Jeden z iniciátorů nejen zmíněného sympozia, ale šíře chápaného projektu, Gerald Schwedler, v úvodní stati (Was heißt und zu welchem Ende untersucht man *damnatio in memoria?,* s. 9–23) vysvětluje, proč se používá obratu, který dal název referované knize (jde o termín, použitý Kai-Michaelem Sprengerem roku 2009) a nikoliv běžné *damnatio memoriae.* Bylo by možno o věci diskutovat, je otázkou, zda-li předložka „v" změní pohled na tento fenomén. I když cí-